

19 de juliol de 1979: el sandinisme va prendre el poder a Nicaragua

Fa 30 anys que va caure Somoza

NICARAGUA

Després de 45 dies de vaga general, una mobilització nacional i amb la lluita armada de l'FSLN (Front Sandinista d'Alliberament Nacional), la Guàrdia Nacional va ser derrotada i el feroç dictador va fugir. La direcció del sandinisme va dur aquesta revolució triomfant a la paràlisi i a la reculada. (Nota I)

La família Somoza va dominar Nicaragua des de 1936, amb una dictadura totalment proianqui. Prèviament els EUA l'havien envaït unes quantes vegades, i havia estat assassinat en una emboscada el líder de la lluita d'alliberament del poble: Augusto César Sandino. El 1961, un grup de joves va fundar a Hondures l'FSLN, que es va mantenir durant anys com un petit grup guerriller oposat a la dictadura.

La fi de la dictadura

A finals dels setanta, tota Centreamèrica estava commoguda per l'ascens revolucionari. Les masses salvadorenques s'enfrontaven a la dictadura de Romero (que va caure tres mesos després que Somoza). A Nicaragua les lluites populars es generalitzen des de 1977. L'FSLN, amb la seva consigna "Abajo Somoza!", comença a ser vist amb simpatia per grans sectors de masses. L'octubre ataca diverses casernes i ocupa localitats. El gener de 1978

és assassinat Pedro Joaquín Chamorro, director de *La Prensa* i dirigent patronal opositor. Comença una mobilització popular amb barricades, saquejos i incendis d'edificis oficials, que desemboca en una vaga general. La lluita antidictatorial va guanyant simpatia en els països veïns i tota l'Amèrica Llatina.

El triomf revolucionari

El 1979 pràcticament tot el poble nica es va anar alçant. A mitjans d'any, en intensos combats entre l'FSLN i la Guàrdia Nacional, la zona nord (Matagalpa i León) va quedar en mans de "los muchachos" (la denominació popular dels sandinistes). Desesperat, a la capital, Managua, el sanguinari Somoza va fer bombardejar les barriades obreres. La batalla va ser carrer per carrer. Al front sud (fronterer amb Costa Rica), la batalla final es va concentrar a prendre la ciutat de Rivas, l'últim baluard de la dictadura. El 19 de juliol, Managua va quedar en mans dels rebels. En un país amb dos milions i mig d'habitants, va haver-hi aproximadament 50.000

caiguts.

En la seva lluita, i amb els sandinistes al capdavant, les masses nicaragüenques van liquidar l'Estat burgès, van aniquilar-ne l'exèrcit, es van armar parcialment i van començar a ocupar terres i fàbriques, a fundar sindicats i a exercir embrionàriament i parcial un poder polític directe. Estaven en molt bones condicions per començar fer passes en la construcció del socialisme, amb totes les institucions patronals semi o totalment liquidades.

Des de que l'FSLM va prendre Managua, no s'havia quedat un poder burgès o imperialista dins del país que impedís el desenvolupament multitudinari dels organismes de poder obrer, popular i camperol, o l'exercici de la democràcia obrera. S'obria una oportunitat enorme per avançar en les expropiacions a la gran burgesia

i l'imperialisme, desentendre's del deute extern de la dictadura, començar una planificació de l'economia per satisfer, en primer lloc, les necessitats urgents del castigat poble nica. Era una relació de forces molt favorable per les masses, amb l'ascens al Salvador i la resta de l'Amèrica Llatina com a marc de suport per la ruptura necessària, política i econòmica, amb la burgesia i l'imperialisme. El corrent encapçalat per Nahuel Moreno havia sintetitzat aquest camí en la consigna: "Tot el poder a l'FSLN!"

La gran frustració

La política de la direcció de l'FSLN va ser la contrària. Van formar el Govern de Reconstrucció Nacional (GRN), amb els principals representants de la minúscula burgesia antisomocista, Violeta Chamorro del Partit Conservador, i l'empresari Alfonso Robelo. Els ministeris d'Indústria, Agricultura i Planificació van ser ocupats per empresaris conservadors.

Humberto Ortega va començar la reorganització dels milicians armats de l'FSLN per reestructurar una policia i un exèrcit burgesos. Les expropiacions a certs somocistes recalctrants que havien estat imposades en els fets pel moviment de masses, es van reduir al mínim. Va seguir la submissió a l'FMI, i el GRN va assumir el pagament del fraudulent deute de la dictadura.

Els sandinistes van emprendre aquest camí guiats per un conseller molt important: Fidel Castro. En un discurs a la ciutat cubana d'Holguín, amb la presència de Robelo i de diversos comandants sandinistes, Castro va dir que "Nicaragua no ha de ser una altra Cuba" (*Juventud Rebelde*, 29/7/79). Va aconsellar als sandinistes que fessin el contrari a l'experiència de Cuba el 1959-61, quan Fidel i el Che Guevara van encapçalat la ruptura amb l'imperialisme i la burgesia cubana, les expropiacions i la planificació econòmica. Aquestes mesures que van donar fer néixer la Cuba socialista van ser les que van permetre les consecucions històriques en matèria de salut, educació i esports de què ha gaudit durant dècades el poble cubà.

Els comandants, governant amb la burgesia i reconstruint l'economia i les institucions polítiques i militars del capitalisme, van emprendre el camí oposat al de la Cuba revolucionària: la tristament cèlebre "economia mixta" capitalista. El 1984, un dels comandants, Bayardo Arce, prometia "construir el socialisme amb els dòlars del capitalisme" (*La Vanguardia*, Barcelona, 31/7/84). El poble nica va ser qui va sofrir les conseqüències d'aquesta política.

Retorn sense glòria i sense consecucions

Mentre que el sandinisme en el poder marcava el pas recomposant el capitalisme, Ronald Reagan va engegar la invasió "contra". La mobilització i l'heroisme del poble nica va aconseguir derrotar-la, reafirmant la seva fortalesa. Però amb la política procapitalista dels sandinistes, les condicions de vida a Nicaragua van caure per sota del pobríssim Haití i es va enfortir la burgesia. El 1990, el candidat sandinista Daniel Ortega va perdre les eleccions davant de Violeta Chamorro. Després va tornar a perdre el 1996 i 2002. Després de més de quinze anys de governs conservadors, finalment, el sacrificat poble nicaragüenc va tornar a buscar amb el seu vot els dirigents del seu triomf revolucionari del 79. Daniel Ortega va guanyar la presidència el 2006.

Tant el president veneçolà, Hugo Chávez, com Fidel Castro i el PC cubà van festejar la tornada de Daniel Ortega com un avenç del "socialisme del segle XXI". Tots dos van avalar el pacte d'Ortega amb el corrupte expresident Aleman i amb la cúpula de l'Església Catòlica, que el va dur a retrocedir en el tradicional dret a l'avortament vigent a Nicaragua. Mentrestant, una vegada més, el poble nica paga amb la seva misèria i penúries la confiança en els comandants sandinistes.

* Discurs complet a <http://www.cuba.cu/gobierno/discursos/1979/esp/f260779e.html>

Amb motiu de l'homenatge a Nahuel Moreno, el març de 2007, i considerant la Brigada Simón Bolívar -impulsada des del seu exili a Bogotá-, com un dels seus majors encerts, el PSTU va publicar al seu web una entrevista realitzada per *Opinió Socialista* a Miguel Sorans, un dels principals dirigents de la Brigada Simón Bolívar. Reproduïm extractes.

OS.- En primer lloc, voldríem que ens parlessis una mica de la teva experiència amb la Brigada Simón Bolívar (BSB) i la relació d'aquesta política amb Moreno.

MS.- La BSB va ser un gran encert de Nahuel Moreno el 1979. Una iniciativa que va ser no només seva, sinó de tota la LIT-QI (Lliga Internacional dels Treballadors-Quarta Internacional, el corrent internacional que havia fundat Moreno mateix el 1982). Moreno va tenir la iniciativa de formar una brigada de combatents, reprenent una tradició que va ser abandonada per l'estalinisme des de la Guerra Civil Espanyola, el 1936, amb les Brigades Internacionals.

Des d'aleshores, no hi havia hagut cap una brigada així, de voluntaris, de combatents. Va ser Moreno, el nostre corrent, el trotskisme, que, en el cas de la guerra civil nicaragüenca, va reprendre aquesta tradició. Va ser una brigada basada en la unitat d'acció. En la lluita per la presa del poder contra Somoza, en la guerra civil. La Brigada va combatre al Front Sud. Va haver-hi companys nostres que van morir, molts altres van quedar ferits, i també vam formar una columna, en la qual vaig participar, que va prendre, a la costa atlàntica, la ciutat de Bluefields [una regió majoritàriament composta per negres, com a reflex del període de la colonització, que parlaven un dialecte específic de la

Brigada Simón Bolívar

regió], on vam prendre el poder, en unitat amb un altre sector (que era sandinista, però no hi estava integrat orgànicament) i vam començar a formar les milícies, a fundar sindicats. Era una ciutat important per Nicaragua, per l'existència del port. Així va començar un enfrontament polític perquè, en aquesta ciutat, no vam formar el mateix tipus de govern que s'estava constituint nacionalment, amb partits burgesos, com el de Violeta Chamorro. Els "chamorristes" de la ciutat van anar a discutir amb el sandinisme com resoldre aquest "problema" d'una Brigada Llatinoamericana que havia pres el poder a la regió. Aquest va ser un dels molts conflictes que vam tenir amb els sandinistes.

Després, la Brigada va fundar els primers sindicats a Managua, cosa que va augmentar encara més el conflicte.

Els brigadistes eren colombians, panamenys, argentins, costarriquenys, de formacions diverses. Els trotskistes érem minoria. Era una Brigada fonamentada en la unitat d'acció i érem independents de les polítiques del sandinisme. Aleshores, quan vam formar els sindicats, va haver-hi una topada molt fort amb el govern, que va acabar amb la nostra expulsió, perquè defensàvem que no hi hagués ministres burgesos al govern, que s'aprofundissin la reforma agrària i les expropiacions, i per això vam ser expulsats. [...]

OS.- Quina importància tenen les orientacions de Moreno pel que fa a l'organització de la Brigada i fonamentalment, en el balanç d'aquest procés? Els escrits de Moreno sobre Nicaragua, fins a avui, són considerats una de les seves aportacions principals...

MS.- El balanç va ser positiu en el sentit que va ser un marc pel que fa a les orientacions de Moreno, de ser molt flexible amb les tàctiques. Per exemple, Moreno mai no va ser un defensor de la política guerrillera, però, en aquest cas, va defensar la relació amb un escamot que havia estat foquista, però que, en aquell moment, el 1979, s'havia convertit en un moviment de masses. No era un focus guerriller. I davant això, vam tenir una unitat semblant a la que Trotski va defensar en relació a la direcció republicana en la Guerra Civil Espanyola. Amb independència política.

També, l'experiència de Nicaragua va revelar que és molt difícil construir un partit en un moment com aquell, a partir d'un petit grup. És una lliçó, el partit s'ha de construir en un període més llarg. No dic que la iniciativa de construir el partit hagi estat equivocada, perquè va ser un intent correcte de construir un partit revolucionari. Tant és així que el sandinisme i el castrisme ens van expulsar exactament per tallar d'arrel la possibilitat que es construís un pol revolucionari a Nicaragua.

OS.- Gairebé 30 anys després de la Brigada i 20 de la mort de Moreno, i amb Daniel Ortega altre cop al poder, com avalués aquest acte i el rescat de la trajectòria de la vida i del llegat de Moreno?

MS.- Crec que, realment, és una confirmació de l'orientació que vam tenir en aquell moment, d'independència respecte el sandinisme, perquè gairebé 30 anys després de la revolució nicaragüenca, i 20 anys després de la mort de Moreno, es confirma que el sandinisme, com a corrent petit burgès, nacionalista, i que defensava un suposat socialisme col·laborant amb la burgesia i consensuant amb l'imperialisme, es va demostrar com un discurs buit.

I ara, quan Daniel Ortega torna a presidir, a través dels vots, un govern de conciliació total de classes amb l'imperialisme i l'Església, hem arribat a l'extrem de veure que el vicepresident d'Ortega és un excontra [grup finançat per l'imperialisme, que va lluitar contra els sandinistes després de la presa del poder] i que, fins i tot, Daniel Ortega, viu a la mansió d'aquest vicepresident, que va ser presa i expropiada personalment per ell mateix. És, com se sol dir, una d'aquestes situacions en què Marx diria que "la història es repeteix com a tragèdia".

En aquell moment, l'esquerra llatinoamericana va considerar la nostra postura com a sectària. Molts, fins i tot de les files del trotskisme "justificaven" la nostra expulsió, dient que la nostra posició era "exagerada", ultraesquerranosa. Això era el

Combatents de la Brigada en el front Sud. Juliol de 1979

que deien el trotskisme revisionista mandelista, el castrisme i altres sectors d'esquerra i lluitadors d'aleshores, que veien al sandinisme com un camí. El mateix que diuen ara quan critiquem Chávez. Però el fet d'haver constituït un punt de partida davant d'aquell procés va ser fonamental per educar i continuar educant una camada de revolucionaris. [...]

* Al el fullet *La Brigada Simón Bolívar* es reproduïxen diversos textos de Moreno sobre aquelles experiències.

Les revolucions uneixen i divideixen

La política guerrillerista del Secretariat Unificat, dirigit per Mandel, on estàvem tots els que després vam formar la LIT -amb Moreno al capdavant- ja havia obert una gran escletxa dins de la Internacional.

Però la gota que va omplir el vas va ser la posició davant de Nicaragua. Mentre que des del partit colombià tot el nostre corrent impulsava la Brigada Simón Bolívar i recolzava la seva política independent, el SU defensava el reconeixement del govern format per l'FSLN com a "govern obrer i camperol" al qual no ens havíem d'enfrontar. Això va portar-los a negar la defensa dels companys de la Brigada quan van ser expulsats, i alguns d'ells torturats, a Panamà. I aquí es va produir el trencament de la Internacional.

D'altra banda, aquesta posició ens va acostar a un altre corrent internacional, el de l'OCI francesa, dirigida per Lambert. Va néixer el Comitè Paritari, amb el qual vam fer un camí -malauradament, massa curt- que ens portà a prendre posició conjuntament davant la revolució nica, la iraniana, i a participar en el naixement de Solidarnosc a Polònia, disputant la direcció a Walesa amb el company Baluka, el 1980.

Combatents de la BSB a Managua. En el centre, el colombià Kemel George